

Arsa ve Arazi Birim Değerlerine İlişkin Takdir Komisyonu Kararlarına Karşı Açılacak Davalarda Süre Aşımı Sorunu

Mustafa BALCI

İstanbul 3. Vergi Mahkemesi Başkanı

Öncelikle bizleri takip eden izleyicilere saygılarımı sunuyorum. Bu tür sempozyumlarda sona kalmak her zaman bir şanssızlıktır. Bunu, açıkçası, kapanmak üzere olan göz kapaklarından görmek mümkün. Bundan dolayı ben konuşmamı öngördüğümünden daha kısa süre içerisinde tamamlamaya çalışacağım. Tabii, biraz şikâyetleri dile getirirken, Bumin Hocamızdan sonra konuşma sırasının gelmiş olması yönünden de şanslı olduğumu söylemeliyim. Bumin Hocamızın açıklamalarıyla tekrara düşmemek adına, hocamızın açıklamaları dışında kalan hususlara değinerek konuşmamı sürdüreceğim.

2002 yılına kadar, Bumin Hocamın da belirttiği gibi, bina ve arazi vergileri yönünden mükellefler tarafından beyanname verilmesi söz konusuyken, 2002 yılında arsa ve arazi birim metre kare değerlerini belirleme hususunda takdir komisyonlarına görev verilmiş ve 2012 yılına kadar geçen süre içerisinde önemli bir hukuki sorun yaşanmadığını görüyoruz. 2012 yılında ne oluyor? Anayasa Mahkemesi Vergi Usul Kanunu'nun mükerrer 49'uncu maddesinde takdir komisyonu kararlarına karşı maddede sayılan kişilerce dava açabileceğini öngören cümlenin (*Anayasa Mahkemesinin 31/05/2012 tarih ve E: 2011/38, K: 2012/89 sayılı kararıyla iptal edilen cümle: Takdir komisyonlarının bu kararlarına karşı kendilerine karar tebliğ edilen daire, kurum, teşekküller ve ilgili mahalle ve köy muhtarlıkları on beş gün içinde ilgili vergi mahkemesi nezdinde dava açabilirler.*) iptaline karar veriyor. **Emlak vergisi mükellefleri** açısından takdir komisyonlarının muhtarlıklara, odalara tebliğ edilen kararlarına karşı dava açılması söz konusu olduğundan, bu durum hak arama özgürlüğü açısından Anayasaya aykırı görülerek iptal kararı veriliyor.

Sonra şöyle bir sorun yaşanıyor: Emlak vergisi mükellefleri açısından arsa ve arazi birim değerlerine ilişkin takdir komisyonu kararlarına karşı ne zamana kadar dava açabilecekler? Kanun hükmüne göre her dört yılda bir, önceki yılın son altı aylık süresi içinde takdir komisyonu kararı alınması gerekiyor. Örneğin 2022 yılı için 2021 yılının son altı aylık süresi öncesinde takdir komisyonu kararının alınması öngörülüyor. Burada, dört yılda bir olmak üzere belirlenecek ve her yıl yeniden değerlendirme oranının yarısı oranında artırılacak olan arsa birim değer metre kare değerlerine ilişkin takdir komisyonu kararının verginin tahakkuk edeceği yeni yılın Ocak ayı gelmeden önce, yıl içerisinde, o altı aylık süre içerisinde, emlak vergisine esas vergi değerinin kesinleşmiş olmasını kanun koyucunun amaçladığı çok net bir şekilde ortada.

Sorun nerede başlıyor? 2012 yılında Anayasa Mahkemesince emlak vergisi mükelleflerine dava açabilme imkânı tanındıktan sonra, emlak vergisi mükellefleri açısından dava açma süresi ne zaman başlayacak? Yakın zamana kadar, Danıştay 9. Dairesinin kararları ve Bölge İdare Mahkemesi kararlarında *1 Ocak itibariyle*, yani bu emlak vergisinin kanunen tahakkuk ettiği tarih itibariyle, bu tarihten önce davanın açılması gerektiği, dolayısıyla takdir komisyonun bina ve arazi vergilerinin tahakkuk edeceği 01 Ocak öncesinde kesinleşeceği ve bu tarihten sonra açılan davaların süresinde olmadığı şeklinde kararlar veriliyordu.

İlk olarak İzmir Bölge İdare Mahkemesi 3. Vergi Dava Dairesi tarafından emlak vergisi mükellefleri yönünden takdir komisyonu kararlarının emlak vergisi mükelleflerine tebliğ edilmediği ve dolayısıyla uygulama işlemi olan emlak vergi tahakkuku sonrası ödeme sırasında bundan haberdar olan mükelleflerin takdir komisyonlarına karşı 01 Ocak tarihi sonrası açılan davaların süresinde olduğu yönünde kararlar verilmiş olup, Samsun Bölge İdare Mahkemesi 2. Vergi Dava Dairesi olarak benzer şekilde kararlar verilmiştir.

Esasen emlak vergisi mükelleflerine takdir komisyonu kararlarının tebliği söz konusu değil. Kanun maddesinde sayılan muhtarlıklar, odalar, belediyelere imza karşılığı tebliğ durumu söz konusu. Sorun AYM kararının iptal kararı sonrasında emlak vergisi mükelleflerine dava açma imkânı tanınmış olmasına rağmen, iptal kararı sonrasında emlak vergisi mükellefleri yönünden dava süresinin ne zaman başlayacağı hususunda yasal düzenleme yapılmamasından kaynaklanmaktadır.

Biz de (*Samsun Bölge İdare Mahkemesi 2. VDD*) şunu söyledik: İYUK'un genel düzenlemeleri itibariyle, dava açma süresine ilişkin olarak sürelerin uygulanması gerekir. Burada emlak vergisi mükellefleri yönünden, ne zaman takdir komisyonu kararından haberdar olma durumu söz konusu oluyor? İlk taksitin ödenme tarihi itibariyle. Veyahut idareye, belediyeye başvuru üzerine almış olduğu cevapla öğrenme durumu söz konusu oluyor. Dolayısıyla, bu takdir komisyonu kararları odalara, muhtarlıklara tebliğ edilmekle beraber, bunlar yönünden sürenin işlemesi açısından bir sıkıntı yok. Ama mükellefler açısından bir özel düzenleme olmaması sebebiyle, burada öğrenme tarihinin esas alınması gerektiği, aksi takdirde eğer burada kesinleşmeyi esas alıp 1 Ocak itibariyle artık dava açılmayacağı şeklinde bir değerlendirme yapılmasının hak arama özgürlüğünün ihlali anlamına geleceğini, dava açmanın da şekilsel bir durum olacağı düşüncesindeydik.

Diğer Bölge İdare Mahkemesi kararlarıyla, İzmir ve Samsun Bölge İdare Mahkemesinin kesin kararları arasında yaşanan bu aykırılığın giderilmesi istemiyle, Danıştay Vergi Dava Daireleri Kuruluna başvuruda bulunduk. Bölge İdare Mahkemesi kararları arasındaki bu aykırılığın giderilmesi için dosya Danıştay Vergi Dava Daireleri Kuruluna tevdi edildi. Danıştay Vergi Dava Daireleri Kurulu, oy çokluğu ile vermiş olduğu kararda, burada az önce belirttiğim şekilde,

kesinleşme hususuna vurgu yaparak, yani **emlak vergisine esas olan vergi değeri açısından dört yılda bir belirlenen arsa birim metrekaare değerinin 1 Ocak itibariyle tarh ve tahakkuk edilmiş olacağı, davanın 1 Ocak öncesinde açılması gerektiği, sonrasında açılan davanın süresinde olmadığı** şeklinde aykırılığın giderilmesine karar verdi.

Öncelikle şunu söyleyeyim. Tabii ki, görüşüm halen hukuki olarak diğer türlü olmakla beraber, ortada netice itibariyle aykırılığın giderilmesi yönünde bir karar var. Bölge İdare Mahkemesi kararları arasındaki aykırılığın giderilmesi, yeknesaklığın sağlanması amacıyla getirilen bir müessese olması sebebiyle bu kararların ilk derece mahkemesi olarak bizler açısından bağlayıcı olduğunu düşünüyorum. Ama mevzuata baktığımız zaman, bu kararların bağlayıcı olup olmadığı hususunda hukuken tartışmalı olduğunu da belirtmeliyim. İçtihatları Birleştirme Kurulu kararları biliyorsunuz herkesi bağlayıcı. Ama Danıştay Vergi Dava Daireleri ve hatta İdari Dava Daireleri Kurulunun aykırılığın giderilmesi yönünde verdiği kararların, özellikle Danıştay'ı bağlayıp bağlamadığı hususunda hukuki tartışmalar devam ediyor.

Son olarak şunu belirteyim. Bu konuda, sanırım şöyle bir yasal düzenleme yapılmasının bu tartışmayı sonlandıracağını da düşünüyorum. Hem de kanun koyucunun gerçekten dört yılda bir belirlenen ve altı aylık süreç içerisinde kesinleşmesi öngören bir mekanizma ve mevzuat öngörülmüş. O da nedir? **Takdir komisyonu kararlarının mahalle muhtarlıklarına tebliğ edileceği ve ilan panosuna asıldığı tarih itibariyle emlak vergisi mükellefleri yönünden de tebliğ edilmiş sayılacağı** şeklinde bir düzenleme yapılırsa, o anlamda bu yasal boşluğun bu şekilde tamamlanması ve bu tür tartışmaların sonlanması açısından da fayda olacağını düşünüyorum.

Bu arada ben doğrudan konuya girdim. Sunumu tamamlarken kısaca kendimden bahsetmek isterim. İsmim Mustafa Balcı, hakimlik mesleğinde 22 yılı geride bıraktım. Çeşitli yerlerde vergi mahkemesi hâkimlikleri ve başkanlıkları görevlerinde bulundum. 2019 yılında Samsun Bölge İdare Mahkemesi İstinaf Daire Başkanı olarak atandım. Dört sene boyunca burada görev yaptım. Bu süre içerisinde açıkçası hâkimlik mesleğinin yanında naçizane üç tane kitap çalışması, 25 civarında makale niteliğinde diyebileceğimiz, sağ olsunlar akademik camiamızın da teveccüh ettiği çalışmalara imza atmaya çalıştım.

Son olarak 10 gün sonrasında Cumhuriyetin yüzüncü yılını kutlayacağız. Bu vesileyle, başta Gazi Mustafa Kemal Atatürk olmak üzere bütün şehitlerimizi, gazilerimizi rahmetle anıyorum, minnetle anıyorum. Diğer taraftan, Filistin'de yaşanan insanlık dramının bir an evvel sonlanmasını diliyorum. Musevilerin kutsal kitabı olan Tevrat'ta bildiğim kadarıyla, ilk emir olan, yaşat ilkesinin bir an evvel hayata uygulanmasını kendilerinden bekliyorum. Dinlediğiniz için teşekkür eder, saygılar sunarım.